

مقدمه

این شته در اکثر نقاط جهان انتشار دارد و یکی از مهم‌ترین آفات لگومینوز است. شته لگومینوز علاوه بر گیاهان خانواده لگومینوز به عده‌ای از گیاهان زراعی و زینتی نیز خسارت می‌زند و یکی از شته‌های پلی‌فاژ می‌باشد. میزان خسارت این شته شدید و از جمله میزبان‌های آن اقاکیا، طاووسی، افرا، بلوط، یونجه، چغندر لبویی و ... می‌باشد. این شته به نام‌های شته اقاکیا، شته طاووسی، شته سیاه یونجه و شنه گیاهان لگوم نامیده می‌شود. گاهی ممکن است با شته سیاه باقلا (*Aphis fabae*) اشتباه شود.

شته بقولات (شته لگومینوز، شته یونجه) (*Aphis craccivora*)

شکل‌شناسی

حشره بالغ: شته‌های ماده بی‌بال بکرزا تخم‌مرغی شکل و شفاف به درازای $1/5$ تا $2/5$ میلی‌متر به رنگ سیاه یا خرمایی متمایل به سیاه (شکل ۱).

شکل ۱- شکل‌شناسی حشره کامل شته بقولات

سر و قفس سینه تیره‌تر از قسمت شکمی و پنجه‌های آن به رنگ سیاه و رنگ ساق پاها روشن‌تر است، کورنیکول‌ها سیاه رنگ و استوانه‌ای ولی مفصل‌های اول و دوم شاخک رنگشان روشن‌تر است. شاخک‌ها کوتاه‌تر از طول بدن بوده و در مفصل سوم آنها ۵ عدد سنسوریا وجود دارد. ناحیه دمی مخروطی شکل می‌باشد. پوره شته سبز تیره است و در سن دوم و سوم شته‌ها خرمایی می‌شوند. شته‌های بالدار سیاه رنگ هستند. اندازه

آشنایی با شته بقولات

PTMP/SK/R&D/A/ Pest identification /08032022

شته بالدار و بی‌بال تقریباً برابر است. روی بدن شته موهای ریز و کوتاهی وجود دارد. دم زبان مانند و موهای روی دم کمتر از ۱۱ عدد می‌باشد. پوره‌ها توسط ترشحات مومی سفید رنگی پوشیده شده‌اند.

خسارت

این شته روی تمام قسمت‌های هوایی گیاه از جمله دم‌برگ، جوانه و برگچه زندگی می‌کند و با خرطوم خود از شیر گیاهی تغذیه می‌کند و باعث پژمرده و پیچیده شدن برگ‌ها و خشک شدن جوانه‌ها می‌شود. در گیاهان زینتی با جمع شدن دور گل‌ها از شکفته شدن آنها جلوگیری می‌کند. عمدتاً روی اقاویا، طاووسی، چغندر لبویی، یونجه، شیرین بیان، شبدر، یونجه زرد، بامیه، پنبه، گوجه، افرا و بلوط یافت می‌شود که روی یونجه و اقاویا تراکم بالایی دارد. خسارت به دو صورت مستقیم و غیر مستقیم می‌باشد. مستقیم: تغذیه از شیر گیاهی که سبب ضعیف شدن و توقف رشد و خشک شدن بوته‌های گیاه میزبان و ترشح عسلک و همچنین رشد قارچ مولد دوده (فومازین) می‌باشد. غیر مستقیم: از طریق انتقال عوامل بیماری‌زای ویروسی (ناقل ۴۰ نوع بیماری) از جمله موزائیک زرد لوبیا، موزائیک چغندر قند، موزائیک نخود فرنگی، موزائیک کاهو، رزت بادام زمینی، موزائیک یونجه و نخود و کوتولگی زرد پیاز می‌باشد.

زیست‌شناسی

در ایران این شته زمستان را بصورت ماده بالدار و زنده‌زا روی طوقه گیاهان، زمین‌های یونجه و بی‌زیر گیاهان خشک شده، در پناهگاه‌های زمستانی و یا در گلخانه‌ها و شاسی‌ها می‌گذرانند. در اوایل بهار از پناهگاه‌ها بیرون می‌آیند و به روی گیاهان می‌روند. دیده شده است که در گل‌های یک ساله در زیر گلبرگ‌ها تجمع کرده و مرتب به صورت بچه‌زایی تولید مثل می‌کنند و باعث ازدیاد جمعیت می‌شود. این آفت چندین نسل در سال دارد.

کنترل

به دلیل پایین بودن تراکم جمعیت این آفت و وجود دشمنان طبیعی موثر نظیر سن *anthocoris confosus* (شکل ۲) معمولاً نیازی به مبارزه شیمیایی نیست.

آشنایی با شته بقولات

PTMP/SK/R&D/A/ Pest identification /08032022

شکل ۲- سن *anthocoris confosus*

همچنین در اواسط بهار جمعیت آن توسط دشمنان طبیعی از جمله کفشدوزک‌ها، سن‌های شکاری و لارو مگس‌های سیرفیده کنترل می‌شود. در صورت نیاز به مبارزه شیمیایی محلول مالاتیون ۵۰٪ به نسبت ۲ در هزار مناسب است. پس از هر سمپاشی باید مراقب بود که تا چند روز به گل‌ها دست زده نشود و کسی آنها را بو نکند. باید عمل سمپاشی در شب انجام شود تا از مسمومیت عابری و تلف شدن حشرات سودمند جلوگیری شود.

منبع

مینایی، کامبیز (۱۳۹۵). جزوه درسی آفات درختان میوه دانه‌دار و هسته‌دار، دانشگاه شیراز.

اکرمی، محمدعلی (۱۳۹۵). جزوه درسی آفات گیاهان جالیز، سبزی و زینتی، دانشگاه شیراز.

Tomlin, C. S. (2000). The pesticide manual, 12th ed. BCPC.

Whitaker, P. (1998). Important issues in ecologically sound integrated pest management. Am. Entomol. 3:148-153.

